

ФОРМУВАННЯ НОВИХ ПОЛІЦЕНТРИЧНИХ КОНФІГУРАЦІЙ В КОНТЕКСТІ ЕКСПАНСІЇ ЕМЕРДЖЕНТНИХ РИНКІВ

Анотація. На сучасному етапі розвитку світової економіки ключове значення набувають тенденції формування багатопольярного світу в умовах глобалізації. Пошук економічно обґрунтованих відповідей на сучасні виклики, в нестабільному сучасному геоekonomічному просторі, вимагає досліджень на стику наукових дисциплін та напрямів і визначає актуальність дослідження даної проблематики. Необхідно проаналізувати особливості економічного розвитку регіональних лідерів, взаємодію і конкурентну боротьбу провідних світових центрів в умовах глобалізації в контексті геоekonomічної багатопольярності як ієрархічної структури світової економіки, що формується. В умовах інтеграційних процесів в рамках трансконтинентальних геоekonomічних просторів, необхідно також позначити регіональні альянси, які будуть центрами майбутньої економічної багатопольярності, а також вивчити тенденції формування нових поліцентричної конфігурацій в контексті експансії емерджентних ринків.

Ключові слова: геоekonomічний простір, геоekonomічна експансія, макрорегіональна інтеграція, поліцентричні конфігурації, емерджентні ринки, глокалізаційні процеси.

Annotation. It is an important trend the formation of a multipolar world in the context of globalization at the present stage of development of the world economy. The research economically justified response to the current challenges requires scientific investigations at the interface of disciplines and areas in the contemporary instablegeoeconomic space and determine the relevance of the study of this problem. The

---

¹ кандидат економічних наук, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

scientific problem requires research features of economic development of the regional leaders, interaction and competition leading centers in the context of globalization and in the context of geoeconomic multipolarity. The above has determined goals and objectives of this article consisting in the research of the regional alliances that are centers of the future economic multipolarity, and to explore the trends shaping the new polycentric configurations in the context of the expansion of emerging markets in the framework of the convergence transcontinental geoeconomic spaces.

Keywords: *geoeconomic space, geoeconomic expansion, macro-regional integration, polycentric configuration, emerging markets of glocalization processes.*

Аннотация. *На современном этапе развития мировой экономики ключевое значение приобретают тенденции формирования многополярного мира в условиях глобализации. Поиск экономически обоснованных ответов на современные вызовы, в нестабильном современном геоэкономическом пространстве, требует исследований на стыке научных дисциплин и направлений и определяет актуальность исследования данной проблематики. Необходимо проанализировать особенности экономического развития региональных лидеров, взаимодействие и конкурентную борьбу ведущих мировых центров в условиях глобализации в контексте геоэкономической многополярности, как формирующейся иерархической структуры мировой экономики. В условиях нарастания интеграции в рамках трансконтинентальных геоэкономических пространств, необходимо также обозначить региональные альянсы, которые будут центрами будущей экономической многополярности, а также изучить тенденции формирования новых полицентрических конфигураций в контексте экспансии эмерджентных рынков.*

Ключевые слова: *геоэкономическое пространство, геоэкономическая экспансия, макрорегиональная интеграция, полицентрические конфигурации, эмерджентные рынки, глокализационные процессы.*

Постановка проблеми. *Пошук економічно зважених відповідей на різноманітні виклики, які стоять перед сучасною Україною в глобалізованому світі,*

вимагає досліджень на стиках наукових дисциплін і напрямів та визначає актуальність проблематики. У сучасному політекономічному та історико-економічному аналізі все більш затребуваними стають категорії геополітики і геоekonomіки, відображаючи прагнення до поглибленого розуміння довгострокових трендів та до формування нових міжнародних економічних союзів.

В контексті історичної ретроспективи використання економічного впливу на зміну військово-політичного контролю над територіями, геоekonomіка протиставила економічну конкурентоспроможність в умовах, коли національно-державні кордони розмиваються міжнародними відтворювальними ланцюжками, торговими, фінансовими і інформаційними потоками і динамічними процесами макрорегіональної інтеграції. Відображаючи реальність сучасних світогосподарських зв'язків, геоekonomіка визначає трансформацію світового господарства в глобальний простір, де пульсують інтернаціоналізовані відтворювальні ядра, де міжнародний поділ праці набуває трансгеографічний і метарегіональний характер [2].

В той же час, процеси в глобальному просторі ускладнюють макроекономічне регулювання в цілях суспільного добробуту, ускладнюється мобільністю транснаціонального фінансового капіталу, який уникає державного контролю і одночасно підпорядковує своєму впливу найбільш перспективні сегменти економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню проблематики розвитку міжрегіональної інтеграції та формуванню геоekonomічного простору присвячені роботи зарубіжних вчених, серед яких К. Адамо, Ф. Бічі, Р. Гіллеспі, П. Джаронна, Дж. Закман, Й. Ессід, В. Коулмен, К. Куртеліс, С. Менард А. Сапір, П. Тейлор, О. Трофімовата, Дж. Хайс інші. Не зважаючи на значну кількість теоретичних досліджень з даної теми, актуальними залишаються питання розробки стратегії національного оперування з метою завоювання ТНК більш сприятливих позицій в міжнародних інтеграційно-відтворювальних циклах (модель гексагонального геоekonomічного універсуму та геоekonomічних рентних платежів). Також Активізація в кінці ХХ ст. аналізу Кондратьєвим довгохвильової економічної

динаміки і звернення все більш широких кіл дослідників світосистемного підходу привели до виникнення нової цивілізаційної парадигми, в якій центральна увага приділяється тривалим циклом глобальної гегемонії [10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Модель Кондратева-Валлерстайна поєднує циклічні кон'юнктурні трансформації світового господарства зі зміною лідерства в геополітичному і гео економічному просторах в рамках «гегемоністського циклу». Зміна подібних циклів періодично змінює геополітичну структуру світу (світовий порядок), сприяє висуванню нових великих держав і зон їх впливу. Кожен цикл світової політики співвідноситься з двома послідовними циклами світової економічної кон'юнктури Кондратьєва (багатофакторна кореляція економічних циклів Кондратьєва).

Проте, динаміка еволюції сучасних міжнародних економічних і політичних відносин потребує поглибленого сучасного аналізу проблематики, яка досліджувалась в рамках теорії «гегемоністського циклу» та в роботах англійського вченого П. Тейлора, який розглянув особливості становлення і самої специфіки гео економічного лідерства в рамках світової економічної системи, і вже сьогодні можна прогнозувати становлення поліцентричного світу з локалізацією гео економічного впливу провідних центрів [18]. Дослідити динаміку в контексті взаємодії глобального лідера і «ядра» (як групи інших країн, близьких за розвитком і технологічним укладом до лідера) в у формуванні нових поліцентричних конфігурацій в контексті експансії емерджентних ринків.

Формулювання цілей статті. З огляду на сучасні економічні тенденції, українська економічна школа вимагає системного вивчення гео економічної і геополітичної проблематики в контексті організації сучасного гео економічного простору. Економічний аналіз результатів господарського реформування України останніх 10 років в контексті євроінтеграційних процесів і відмови від євразійського вектора (як вектора інтеграційних процесів в рамках СНД, ЄврАзЕС та Митного Союзу) говорить про те, що необхідна нова теоретична концепція геополітичної економії в пошуках шляхів осмислення сучасного цивілізаційного досвіду в порівняльному, історико-економічному контексті, уточнення

категоріального апарату економічної науки і рекомендацій щодо перспективної економічної політики.

Основні результати. Як категорія, що відображає загальні структурні закономірності різних типів геоекономічного співвідношення сил в рамках світогосподарських взаємодій або полярності провідних геоекономічних центрів в рамках світової економічної системи, пропонується поняття центрованості, яке узагальнює закономірності ієрархізованої структури соціальних систем через призму механізмів лідерства у світовій економіці. Категорія геоекономічної центрованості узагальнює взаємозв'язки лідерів світогосподарчої системи пов'язаної просторами, а також суперечливі конкурентні взаємодії очолюваних лідерами комплексів глобальних підсистем в умовах однополярного, біполярного та різних видів багатополярного (поліцентричного) світоустрою [12]. Геоекономічна центрованість, що відображає коопераційно-симбіозні і конкурентно-антагоністичні площинні інтеракційні взаємини провідних світових господарських лідерів (полісів / центрів) в глобальному економіко-політичному просторі приймає форми геоекономічної одно-, бі- або багатополярності (поліцентричності) [12, 18].

Особливостями становлення сучасної конфігурації геоекономічної центрованості є висування регіональних держав, що мають, поряд із загальносвітовими геоекономічними лідерами і центрами багатополярного світу, вагомі успіхи в економіці, власну індустріальну базу і розвивається фінансовий сектор, висококваліфіковані трудові ресурси, порівняльну воєнно-політичну міць і власну сферу геоекономічного впливу.

В рамках розгляду багатоаспектної суті геоекономічної багатополярності пропонується більш ємний характер категорії «регіональна держава», який інтерпретується не просто в вузько політологічному аспекті, але як найбільш динамічний національний суб'єкт світового господарства, що відноситься до країн з ринками, що динамічно розвиваються, активно формує власну сферу геоекономічного та геополітичного впливу, в тому числі і у формі інтеграційних альянсів [4].

Специфіка виявлення висхідних регіональних держав-лідерів у рамках категорії ринків, що розвиваються співвідноситься, з одного боку, з передумовами наявності динамічної економіки зі зростанням виробництва і експорту високотехнологічної та наукоємної продукції і, з іншого, з потенціалом істотного регіонального геоекономічного та геополітичного впливу, часто виражається або в тенденціях регіональної економічної інтеграції, в рамках якої дані економіки об'єктивно є центрами інтеграційної консолідації, або в наявності неформальних груп держав, що тяжіють до даної регіональної держави як в власне економічних, так і в геополітичних аспектах. У цьому аспекті проявляється геоекономічна специфіка даної групи країн, що не співвідносяться з тенденціями формування власної периферії (до числа таких країн можна віднести Мексику, Південну Корею, Іран, Аргентину і ряд ін.) [6].

На відміну від названих країн, є приклади країн, які формують регіональні центри геоекономічного впливу та інтеграційного тяжіння, поєднують високу власну динаміку з функціями консолідації формальних та неформальних регіональних блоків. До числа провідних центрів регіонального впливу можна віднести насамперед такі країни, як Індія, Бразилія, Туреччина, Польща, РФ. Рельєфним проявом глокалізаційного ефекту в рамках світової економіки є динаміка регіонального лідерства Польщі.

Значною мірою передумови глокалізаційної ролі Польщі виявилися обумовлені серйозним послабленням глобальних позицій Росії та військового конфлікту в Україні. У цих умовах Польща і стала одним з очевидних кандидатів на роль східноєвропейського регіонального лідера, який володіє найбільшою економікою в регіоні (у 2008 році темпи зростання національного ВВП склали 4,8%, а в 2009 році на піку світової економічної кризи вона стала не тільки єдиною країною ЄС, але і всієї Європи, що не пішла в рецесію, а лише скоротила темпи зростання економіки у 2011 до 1,6%., і зростання у 2015 на рівні 3,5%, також демонструє одні з найкращих показників зростання промислового виробництва в країнах Центрально-Східної Європи на рівні 5,8% в 2009-2015 рр.) найчисленнішим населенням (за винятком України) і вкоріненими історичними амбіціями [15, 19].

Іншим важливим аспектом геоекономічних інтенцій Польщі є бажання створення регіонального фінансового центру у Варшаві. Можна відзначити, що є позитивні передумови для успішного втілення цієї ідеї в майбутньому. На сьогоднішній день Польща є не тільки найбільшою економікою регіону, яка залучає значні інвестиційні потоки (головним чином з країн-партнерів по ЄС), а й демонструє значну позитивну динаміку в плані надання різних фінансових послуг [4]. Злотий також є відносно стабільною і респектабельною локальною валютою. Примітно, що довіра до польської фінансової системи зростає не тільки у країн Вишеградського регіону, а й з боку колишніх радянських республік, в тому числі і України. В цілому, східний вектор залишається ключовим для геоекономічної експансії Польщі, що проявляється в здійсненні функцій інтенсифікації залучення країн пострадянського простору в орбіту «Східного партнерства» і аналогічних економічних і політичних структур [6] (зокрема, на саміті в Празі в червні 2012 року були прийняті важливі рішення, що стосуються загальної військової політики Вишеградської групи [2]).

Крім того, в умовах кризи Єврозони і загальної невизначеності в рамках Євросоюзу, Чехія, Угорщина і Словаччина проявили себе в якості східноєвропейських євроскептиків, критично налаштованих проти більшого обмеження національних суверенітетів, засилля євробюрократії, американського впливу в питанні щодо антиросійські санкцій, посилення військово-політичної сторони інтеграції в рамках ЄС і, як очевидне, неминучий наслідок – посилення ролі Німеччини з її економічною могутністю. Проте, перспективи Польщі по становленню як потужної регіональної держави в рамках багатополярним тенденцій сучасного світу дуже сприятливі. На даний момент Польща є найбільш швидкозростаючою економікою ЄС і Європи в цілому, яка має значними темпами зростання експорту, що істотно зміцнює геоекономічні перспективи Польської Республіки в сьогоднішніх умовах переформатування світової економіки і глобальній економіці-політичній невизначеності [15, 19].

Іншим висхідним центром в рамках якого формується поліцентрична світогосподарська конфігурація є південноамериканський гігант Бразилія, яку

провідні економісти вважають потенційною наддержавою XXI століття. На сучасному етапі міжнародних економічних відносин роль Бразилії в інтеграційних процесах в Західній півкулі безперервно зростає. І така вага економічна позиції Бразилії визначена її економічною географією, адже ця країна найбільша держава Латинської Америки: за територією (8,5 млн. кв. км) вона займає п'яте місце у світі, за чисельністю населення (більш ніж 200 млн. чол., прогнозується 250 млн. чол. на 2040 рік) – займає шосте місце у світі [11]. Одна з небагатьох держав, яка є самодостатньою з величезним ресурсним потенціалом (вагомі поклади залізної руди, бокситів, марганцевих руд, вольфраму, нікелю, рідкоземельних елементів, дорогоцінних металів, уранових руд, нафти) та динамічною економікою.

Найбільша за населенням і площею держава в Південній, як і у всій Латинській Америці, на даний момент є сьомою державою світу за номінальним ВВП, а також за ВВП, виходячи з паритету купівельної спроможності (3199 млрд. Доларів США за підсумками 2015 року). Хоча темпи зростання ВВП Бразилії в 2013 році склали 1,9% (у 2010 році - 7,5%, в 2011 - 2,7%, в 2012 - 1,3%) і значне падіння зростання ВВП в 2014 майже на 1%, зважаючи на загальне уповільнення зростання світової економіки та економічної кризи в ЄС, і деякої слабкості внутрішнього попиту в самій Бразилії, перспективи економічного зростання позитивні.

Флагманом зростання в 2013-2014 роках (з індексом 107% до рівня 2012 року) стало аграрне виробництво. Зростанням характеризувалися і інші провідні макроекономічні показники. Так, згідно з даними Бразильського інституту географії та статистики, за підсумками 2013 року промислове виробництво зросло на 1,3% в річному вираженні (в тому числі, виробництво в агрегованому секторі обробної промисловості - 1,9%), виробництво послуг - на 2% (в тому числі, зростання послуг інформаційного сектора - 5,3%), національний експорт - на 2,5%, зростання споживання склало 2,3% в порівнянні з аналогічним показником у 2012 році. У 2015 році відбулось значне падіння ВВП до рекордних 3,8% (найбільше з 1990 року), внаслідок історичного падіння цін на сировину групи бразильського експорту та

нафту. За підсумками 2016 року міністерство фінансів Бразилії прогнозує вихід з негативних макроекономічних трендів та зростання ВВП країни до 1,5%.

На відміну від ряду інших країн, що розвиваються, Бразилія впевнено пододала інвестиційний спад 2008-2010 років, пов'язаний з економічною кризою, і вже в 2011 році обсяг ПІІ в бразильську економіку склав 71,5 млрд. дол. США, перевищивши майже в 1,5 рази докризовий пік 2008 року. Важливим показником економічних успіхів Бразилії є той факт, що станом на 2013 рік 33 національних ТНК увійшли до рейтингу 2 тисяч найбільших ТНК світу за версією журналу Forbes. Крім того, за кумулятивним залученими ПІІ на кінець 2013 року Бразилія займає 12-е місце з обсягом 663,3 млрд. дол. або 2-е місце (після КНР) серед країн, що розвиваються. У той же час, помітне загострення у 2015-2016 роках внутрішньополітичних проблем не сприяє зростанню інвестиційної привабливості країни, що відобразилось у залученні ПІІ у 2015 р. на рівні 56 млрд. дол. США[9].

Структура бразильської економіки, так само як і структура національного експорту, зазнала відчутних змін за останні півтора десятка років. З обсягом промислового виробництва 580 млрд. дол. США Бразилія займає перше місце в Південній Америці, друге місце в Західній півкулі, поступаючись лише США, і сьоме місце в світі, враховуючи паритет купівельної спроможності, після Китаю, США, Індії, Японії, ФРН і Росії, причому в номінальному вираженні Бразилія випереджає іншого члена БРІКС РФ. І якщо раніше Бразилія часто сприймалася як традиційний постачальник сировинних товарів, то в наші дні Бразилія позиціонує себе як експортер наукоємної машинобудівної продукції, а також інших товарів з високою часткою доданої вартості. В абсолютній величині за підсумками 2015 р. бразильський експорт склав 189,1 млрд. дол. США.

Бразилія успішно трансформувалася в один з найбільших ринків наукоємної продукції (входить в топ-5 найбільших світових ринків наукоємної продукції). Інноваційний характер сучасної бразильської економіки очевидний з огляду на її активної ролі в ряді найважливіших наукоємних галузей, наявності секторів виробництва і експорту, в яких демонструється високий науково-технологічний потенціал і статус країни в міжнародному поділі праці. Так, на

сьогоднішній день Бразилія є одним з провідних експортерів авіаційної продукції. Бразильська авіабудівна компанія Embraer розділяє третє місце в світі (поряд з канадською компанією Bombardier) з виробництва комерційних літаків, причому останнім часом за деякими видами авіаційної продукції, як і в цілому у сегменті регіональної авіації, намітився крен у бік лідерства бразильців. Важливо також відзначити, що Embraer також спеціалізується на випуску військової авіації. На цьому непростому і надзвичайно наукоємному ринку Бразилія завойовує все більше тверді позиції. Досить сказати, що бразильські військові літаки є статтею імпорту провідних економічних і політичних лідерів Західної Європи (наприклад, Великобританії) [16].

Бразилія домоглася серйозних успіхів і розвитку національного суднобудування. Розвиток цієї галузі було багато в чому простимульовано відкриттям нафтових запасів на шельфі Атлантичного океану. На сьогоднішній день в Бразилії зведено 20 судноверфей, а за підсумками інтенсивного розвитку даної галузі Бразилія трансформувалася в одного зі світових лідерів з виробництва цивільного суднобудування, увійшовши до п'ятірки провідних країн-виробників і створивши у галузі понад шістьдесят тисяч робочих місць. Бразилія приділяє велику увагу підвищенню витрат на НДДК, що є формує інноваційність продукції та зростання виробництва продукції з високою доданою вартістю, в тому числі і зростання виробництва високотехнологічної продукції у галузі ВПК. Можна відзначити, що за останні 15 років витрати на НДДКР зросли в Бразилії майже в 3 рази, і до глобальної кризи перевищили цифру в 20 млрд. дол. США на рік [3].

Різноманітність економічної спеціалізації Бразилії відображають провідні ТНК даної регіональної держави. Так, компанії Petrobras і OGX Petroleo e Gas Participacoes S.A. працюють в сфері нафто і газовидобутку; Vale S.A. – в гірничодобувній промисловості, орієнтуючись, перш за все, на видобуток залізної руди і нікелю, а також міді, марганцю, бокситів, феросплавів; Gerdau і Companhia Siderurgica Nacional – в сталеливарній галузі; згадана Embraer в аерокосмічній галузі та ВПК і т.д. На світовому рівні потенціал обробної промисловості Бразилії дуже

високий: в рейтингу конкурентоспроможності обробної промисловості Бразилія посіла 5-е місце, поступаючись лише Китаю, Індії, Південній Кореї і США.

Показова значимість ролі банківської галузі країни, що становить приблизно 16 відсотків національного ВВП. У банківській сфері працює ряд провідних бразильських і, в цілому латиноамериканських ТНК, - Banco do Brasil (найбільший за активами банк Латинської Америки), Banco Bradesco (другий банк Бразилії за активами), Itau Unibanco (найбільша фінансова група в Південній півкулі, а також десятий банк в світі, виходячи з ринкової вартості) і т.д. Ще одним критерієм, що характеризує фінансову сферу Бразилії, є те, що фондова біржа Bovespa з ринковою капіталізацією в 1,22 трлн. дол. США, що знаходиться в Сан-Паулу, є однією з найбільших в світі і найбільшою в латиноамериканському регіоні, що беззастережно робить Сан-Паулу важливим міжнародним фінансовим центром, а Бразилію регіональним фінансовим лідером і, в цілому, великою світовою фінансовою державою.

Наростаюча в світовій економіці тенденція регіоналізації активним чином проявилася і в економічному житті американського гео економічного простору. У цих умовах природним ядром і центром тяжіння економічної інтеграції стала саме Бразилія. Важливим етапом в становленні інтеграційних процесів в американському регіоні стало створення угруповання МЕРКОСУР, що знаходиться на стадії формування спільного ринку. МЕРКОСУР в сучасних МЄВ є п'ятою економікою світу з ринком, де більше 300 млн. споживачів (3,5 трлн. дол. США, виходячи з ПКС). Примітно, що на сьогодні, серед інтеграційних угруповань МЕРКОСУР має третій ВВП після ЄС і НАФТА і другим ВВП серед блоків, починаючи з рівня митного союзу. Сукупний товарообіг в рамках МЕРКОСУР досяг більше 100 млрд. дол. у 2013 році, втім, це становить лише 16% від загального товарообігу держав-членів. Торгівля Аргентини і Бразилії становить приблизно 85% від сукупної внутрішньої торгівлі МЕРКОСУР. Таким чином, МЕРКОСУР є важливим прикладом регіональної інтеграції, згуртованої загальними економічними і політичними інтересами і ядром якої є велика регіональна держава. Володіння колосальними запасами природних ресурсів, стабільне економічне зростання і

зміцнення впливу Бразилії і Аргентини в світі, в тому числі і в зв'язку з членством цих країн в G20, створюють значні перспективи розширення МЕРКОСУР аж до створення єдиного економічного союзу Південної або навіть в цілому Латинської Америки. Варто відзначити, що на саміті МЕРКОСУР в Бразилії в грудні 2012 р. керівники держав-учасників піддали критиці методи боротьби з кризою, що застосовуються розвиненими країнами, і які завдають шкоди економікам південноамериканських держав.

Зміцнення внутрішнього економічного становища Бразилії, її значні успіхи в індустріалізації і перетворення в сучасну регіональну державу, успіхи економічної інтеграції в рамках МЕРКОСУР, входження в перспективну групу країн БРІКС – всі ці фактори створили перспективи для зміцнення бразильської самосвідомості, усвідомлення себе як самодостатнього центру економіко-політичної інтеграції і ядра регіонального латиноамериканського блоку в контексті зміцнення мультиполярних тенденцій і глибоких трансформацій в умовах глобального переформатування світової економіки. У зв'язку з цим особливого значення для майбутнього Південної Америки і багатопольярного світу, в цілому, має створений у 2004 році політичний і економічний блок UNASUR. До складу організації увійшли всі 12 південноамериканських країн, що продемонструвало перспективи економічного взаємопроникнення інтеграційних угруповань МЕРКОСУР і Андського Співтовариства, а також зацікавленості в економічній інтеграції і політичній солідарності інших південноамериканських держав, таких як Гайана, Сурінам і Чилі, на протиположному північноамериканським експансіоністським інтенціям доктрини Монро.

В цілому, господарсько-економічні умови формування регіональних держав були різноманітними. Так, наприклад, Польща вийшла на позиції регіонального лідера на уламках соціалістичного табору, трансформувалась з сателіта Росії в незалежного регіонального лідера. Багато інших держав, які стали регіональними державами в наші дні, в другій половині двадцятого століття традиційно відносились до країн третього світу, і характеризувались слабкістю геоекономічних і геополітичних позицій (в умовах беззастережної глобальної

радянсько-американської дуалістичної гегемонії), часто нестабільною економічною і політичною системою. В цілому постійно підвищується роль провідних регіональних держав і їх вплив на виробничо-економічні зв'язки у відповідних регіонах. За оцінками ЮНІДО, якщо обсяг промислового експорту таких держав як Бразилія, Індія, Мексика, Польща, Туреччина, ПАР у 1997 році становив 55,1%, в той час як на початок 2013 р. становив уже 67,8% від індустріального експорту кожного з регіонів, де дані економіки є лідерами. Подібні тенденції свідчать про зростаючий відрив регіональних держав від інших економік кожного з відповідних регіонів, що неминуче підвищує гео економічну значущість даних держав в системі глобальної центрованості.

Таким чином, можна відзначити, що одним з надзвичайно важливих наслідків глобальних процесів останніх десятиліть, зокрема, таких як крах біполярної конфігурації і світова економічна криза 2008-2010 років, є посилення глокалізаційних ефектів, що виявляються в значному зростанні ролі регіональних держав, та формуванні регіональних блоків навколо лідерів. Хоча ці держави мають в сучасних МЄВ локалізовану сферу інтересів, на відміну від геополітичних лідерів, які мають глобальний вплив і амбіції, що впливають на економіко-політичний баланс в різних точках світу, вони демонструють зміцнення сил «другого ешелону» на глобальному рівні в новій конфігурації світової економіки XXI століття.

Список використаної літератури:

1. Афонцев С.А. От борьбы к рынку: экономическая кооперативность в мирополитическом взаимодействии // Международные процессы. № 1. 2003. С. 17-23.
2. Кочетов Э. Геоэкономика. Освоение мирового экономического пространства/ Э.Г. Кочетов. - М: Норма, 2012. - С. 329-367.
3. Филатов С. Бразилия – страна будущего в настоящем. 12.12. 2012. [Електронний ресурс]. - Режим доступу <http://interaffairs.ru/read.php?item=8993>
4. Худякова Л. Международные финансовые центры в многополярном мире // МЭиМО. 2012. №1.С.33.

5. Шевченко И.В. Усиление взаимодействия транснациональных банков и мирового военно-технического сектора через призму глобального экономического кризиса [Текст] / И.В. Шевченко, В.С. Малахов // Национальные интересы: приоритеты и безопасность. -2014. - № 17. - С. 21-28.
6. A Libman. Ex Ante and Ex Post Institutional Convergence: Case of the PostSoviet Space. Paper presented at the European School on New Institutional Economics, May 2006.
7. C.N. Murphy, D.R. Nelson. International Political Economy: A Tale of Two Heterodoxies // British Journal of Politics and International Relations. 2001. Vol. 3. No 3.
8. Ch. Knudsen. The Essential Tension in the Social Sciences: Between the “Unification” and the “Fragmentation” Trap // The Evolution of Scientific Knowledge / H.S. Jensen (ed.). Edward Elgar, 2002.
9. Country comparison: stock of direct foreign investment at home. The World Factbook. CIA. 31.12.2013: [Электронный ресурс]. - Режим доступа
10. Globalization as Evolutionary Process. Modeling Global Change / Eds: G.Modelski, T. Devezas, W.R. Thompson. London; New York, 2007.
11. IMF: World Economic outlook database, October 2013. Report for selected countries and subjects.
12. J. Hays, S. Ehrlich, C. Peinhardt. Globalization in the Study of Comparative and nternational Political Economy. Mimeo, 2002.
13. Menard C. The Economics of Hybrid Organizations // Journal of Institutional and Theoretical Economics. 2004. Vol. 160. P. 345—376.
14. Neuen Politischen Oekonomie // Jahrbuch Neue Politische Oekonomie, 1998. P. 17
15. Polish exports: short- and long-term development prospects. 2013: <http://www.msp.gov.pl/en/polish-economy / economic-news / 4074, Polish-exports-short-and-long-term-development-prospects.html>

16. Shalom F. Embraer lead may widen: analyst suggests Bombardier will lose more ground to Brazilians. 27.08.2013. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.montrealgazette.com/business/Embraer+lead+widen/8836767/story.html>

17. T. Sandler. Regional Public Goods and International Organizations // Review of International Organization. 2006. Vol. 1. No 1.

18. Taylor P. Political Geography: World Economy, Nation-State and Locality. Pearson Education. 2007. P. 355.

19. The World Factbook. Country comparison: Stock of direct foreign investment at home. 2013. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2198rank.html>